

## บทที่ 5

### สรุปความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษา วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”

สรุปผลการศึกษา ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษา  
วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” แบ่งการสรุปเป็น 5 หัวข้อ คือ

1. สรุปผลการศึกษาเรียงตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3
2. สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน ฉบับที่ 1
3. สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน ฉบับที่ 2
4. สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด  
เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับกับความเชื่อในสังคมไทย
5. สรุปประโยชน์ที่ได้รับในการศึกษา

#### สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษาวรรณกรรม  
กลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ข้อ คือ 1. ปปรวรรตต้นฉบับ  
วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เพื่อเผยแพร่ให้เกิดความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษา  
ต่อไป 2. ศึกษาคำสอนต่าง ๆ จากวรรณกรรมกลอนสวดประเภทสอนคติธรรมโดยตรง เรื่อง  
“พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภท  
กลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” กับความเชื่อในสังคมไทย ซึ่งการศึกษาวิจัยเป็นไปตาม  
วัตถุประสงค์หลักในการวิจัยทุกข้อ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ปปรวรรตต้นฉบับวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่  
นิพพาน” เพื่อเผยแพร่ให้เกิดความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป เนื้อหาการปปรวรรตวรรณกรรม  
กลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพานทั้ง 2 ฉบับ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย เอกสารลำดับ  
ที่ 349 เรื่อง พระเจ้าเข้าสู่พระนิพพาน “บัญชีเอกสารโบราณ หมวดวรรณคดี หมู่ภาพ (กลอนสวด)  
ประเภทสมุดไทย เล่ม 2 ส่วนภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร พุทธศักราช 2541”  
150 หน้า และเอกสารลำดับที่ 350 เรื่อง พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน “บัญชีเอกสารโบราณ หมวดวรรณคดี  
หมู่ภาพ (กลอนสวด) ประเภทสมุดไทย เล่ม 2 ส่วนภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร  
พุทธศักราช 2541” 144 หน้า โดยปปรวรรตจากต้นฉบับอักษรไทยสมัยอยุธยาตอนปลาย

รัตนโกสินทร์ตอนต้น มาเป็นอักษรไทยปัจจุบัน ผู้ศึกษาทำการปริวรรตตามตัวอักษรที่ปรากฏในสมุดไทยขาวทุกประการ ซึ่งคงลักษณะด้านอักษรวิธีแบบเดิมไว้ทุกตัวอักษร โดยมีได้ชำระต้นฉบับทั้งนี้เพื่อความชัดเจนและเอื้อต่อการตรวจสอบ เนื้อหา และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องการนำไปศึกษาเป็นเอกสารวิทยุมิในด้านเอกสาร โบราณ และอักษรวิธีต่อไป เนื้อหาในส่วนนี้จะปรากฏในส่วนของภาคผนวกท้ายเล่มของงานวิจัยฉบับนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาคำสอนต่าง ๆ จากวรรณกรรมกลอนสวดประเภทสอนคติธรรมโดยตรงเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” การศึกษาวิเคราะห์คำสอนต่าง ๆ นี้จะปรากฏในเนื้อหาในบทที่ 3 ซึ่งแสดงการวิเคราะห์คำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ โดยยกเนื้อความที่เป็นส่วนของข้อคำสอน ถอดความให้เข้าใจง่าย แล้วจัดกลุ่มจำแนกวิเคราะห์ทีละส่วน ตามหลักธรรมบัญญัติทั้ง 4 หมวด ซึ่งผู้ศึกษาเลือกมาเป็นกรอบในการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” กับความเชื่อในสังคมไทย เนื้อหาส่วนนี้จัดอยู่ในบทที่ 4 ซึ่งนำเสนอการวิเคราะห์เชิงสังคม ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างคำสอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ กับความเชื่อในสังคมไทยสรุปได้ว่า เนื้อหาคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับความเชื่อในสังคมไทยปัจจุบัน เช่น การถือหลักสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ ควรมีความกตัญญู ควรประหยัด และขยัน ในกิจการงานต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของตน เป็นต้น แต่มีบางส่วนที่เป็นคำสอนซึ่งขัดกับความเชื่อในเชิงจริยธรรมของสังคมไทยปัจจุบัน เช่น เนื้อความที่กล่าวถึงหน้าที่ของสตรีว่า ควรดูแลรณยาน้อยของสามี ให้อยู่ในเรือนเดียวกันอย่างสงบสุข ไม่ควรหึงหวงสามี เป็นต้น

### สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน ฉบับที่ 1

ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” ฉบับที่ 1 ปรากฏเนื้อหา คำสอนในหัวข้อ คนและสังคม 3 หมวดย่อย คือ 1. สมาชิกในหมู่อารยชน 2. คนมีคุณแก่ส่วนรวม 3. คนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน อนึ่งในหัวข้อคนกับสังคมหมวดที่ 4 ที่ระบุไว้ในหลักธรรมบัญญัติ คือ คนมีส่วนร่วมในการปกครองที่ดี วรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” ฉบับที่ 1 ไม่ปรากฏเนื้อหาคำสอนในหมวดนี้ และจากการวิเคราะห์ภาพรวมของเนื้อหา คำสอนในวรรณกรรมฉบับนี้แล้ว พบว่า คำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสุทนต์นิพพาน” ฉบับที่ 1 นี้ ไม่เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง แต่เน้นสอนให้ประชาชนมีความประพฤติที่อยู่ในกรอบจารีตประเพณีของสังคม

ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 1 ปรากฏเนื้อหา คำสอนในหัวข้อ **คนกับชีวิต** จำแนกได้เป็นรูปแบบต่างๆ ได้ 3 หัวข้อ คือ คนที่ประสบความสำเร็จ คนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ และคนกับครอบครัว

ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 1 ปรากฏเนื้อหา คำสอนในหัวข้อ **คนกับคน** จำแนกได้เป็น 5 หัวข้อ คือ คนร่วมชีวิต คนรับผิดชอบตระกูล คนสืบตระกูล คนที่จะคบหา และคนงานกับนายงาน

ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 1 ปรากฏเนื้อหา หลักความประพฤติที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง **คนกับมรรคา** 2 ประการ คือ คนใกล้ชิดศาสนา (อุบาสก อุบาสิกา) พุทธศาสนิกชนมีหลักปฏิบัติที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับพระพุทธศาสนา และอีกหัวข้อหนึ่ง คือ คนสืบศาสนา มีหน้าที่ศึกษาปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน สืบต่อพระพุทธศาสนา ในวรรณกรรมไม่ได้กล่าวเจาะจงว่า การสืบศาสนาเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ แต่กล่าวให้ทุกคนช่วยกันสืบศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 1 พบว่า มีเนื้อหาที่อื่นยันถึงโลกทัศน์ชายเป็นใหญ่ในสังคมไทยยุคก่อนอย่างชัดเจน และเห็นได้ชัดว่าหน้าที่ในการดูแลบ้านเรือน หน้าที่ในบทบาทของผู้เฒ่าอ่อนอ่อนตาม ถูกปลูกฝังให้มีความเชื่อว่าเป็นหน้าที่ของสตรีทั้งสิ้น สันนิษฐานได้ว่า ผู้แต่งกลอนสวดหรือผู้คัดลอกเป็นบุรุษ ซึ่งได้กำหนดลักษณะของสตรีในอุดมคติของชายไทยสมัยก่อนไว้ อาทิ ให้ดูแลปรนนิบัติสามี ให้เคารพข้าวของเครื่องใช้ของสามีถือ ให้ดูแลภรรยาน้อยของสามี ให้รักและเคารพบิดามารดาทางฝ่ายสามีดุจดามารดาของตน(ฝ่ายหญิง) เป็นต้น

## สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน ฉบับที่ 2

ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2 แบ่งได้เป็น 4 หมวด คือ ความเชื่อเกี่ยวกับคนและสังคม หลักปฏิบัติเกี่ยวกับคนกับชีวิต หลักปฏิบัติระหว่างคนกับคน และหลักปฏิบัติเกี่ยวกับคนกับมรรคา

ความเชื่อเกี่ยวกับคนและสังคม ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2 แบ่งเป็น 2 หมวดย่อย คือ 1. สมาชิกในหมู่อารยชน 2. คนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน สมาชิกในหมู่อารยชน เนื้อหาที่ปรากฏแบ่งได้เป็น 3 หัวข้อ คือ กายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต คือ มีความประพฤติชอบทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบทางการกระทำ วชิสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา และมีมโนสุจริต คือ ความคิดในสิ่งที่ดีงาม ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

นอกจากนี้ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2 ยังปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับหลักปฏิบัติสำหรับคนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ในแง่ของการอยู่ร่วมกันด้วยศีลธรรม ทำตนให้เป็นที่พึงของคนได้ พร้อมทั้งจะรับผิดชอบตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา เป็นภาระต่อชุมชน หลักปฏิบัติเกี่ยวกับคนกับชีวิต ในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2 พบเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นหลักสำหรับคนไม่หลงในกิเลสตัณหา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

หลักปฏิบัติระหว่างคนกับคน เมื่อศึกษาเนื้อหาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ในหัวข้อคนกับคน พบเนื้อหา 2 ประเด็นหลัก คือ หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นคู่ครองที่ดี ซึ่งเน้นการดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว และความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยา นอกจากนี้ยังพบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการอบรมสั่งสอนคุณแลบุตรธิดา และหลักปฏิบัติสำหรับผู้เป็นทายาท หรือคนสืบตระกูลที่ดี เน้นในเรื่องความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา ทั้งบิดามารดาของตนเอง และบิดามารดาของคู่สมรสด้วย หลักปฏิบัติเกี่ยวกับคนกับมรรคาในวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2 ในหัวข้อคนกับมรรคา พบเนื้อหาคำสอน 2 ประการ คือ หลักปฏิบัติสำหรับผู้เป็นศิษย์ โดยเน้นที่ความกตัญญูต่อผู้เป็นอาจารย์ และแสดงผลที่เป็น โทษแก่ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูต่ออาจารย์ ในส่วนที่เป็นหลักปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชน เน้นเนื้อหาในเรื่องการสืบทอดพระพุทธศาสนา รักษาศีล และทำบุญให้ทานบริจาคทรัพย์และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อบำรุงพระพุทธศาสนา และพระภิกษุสงฆ์ พร้อมทั้งแสดง โทษในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ตระหนี่ทรัพย์และปัจจัยในการบำรุงพระพุทธศาสนาอีกด้วย

### สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ กับความเชื่อในสังคมไทย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับกับความเชื่อในสังคมไทย ผู้ศึกษาพบว่า ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้ง 2 ฉบับนี้ เป็นความเชื่อพื้นบ้านที่มุ่งสอนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการใช้ชีวิตประจำวัน และความเชื่อพื้นบ้านที่มุ่งสอนเกี่ยวกับเรื่องการครองเรือน

การศึกษาคำสอนที่สัมพันธ์กับหลักปฏิบัติในการใช้ชีวิตประจำวัน จากวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ พบว่า มีความสัมพันธ์กับสังคม 6 ประการ คือ

1. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เป็นหลักในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

2. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ช่วยกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม
3. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เป็นตัวเร้าและจูงใจให้มนุษย์ปฏิบัติตาม
4. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เป็นเกณฑ์ชี้ขาดในเรื่องพฤติกรรม
5. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาวะเหนือธรรมชาติ
6. วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ช่วยควบคุมจิตใจมนุษย์ให้เกิดมโนสำนึก

การศึกษาความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับเรื่องการครองเรือน จากวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ พบว่าวรรณกรรมทั้ง 2 ฉบับนี้ สะท้อนความสัมพันธ์กับสังคมในแง่ของการครองเรือน 2 ประการ คือ ความจำเป็นทางชีววิทยา และความจำเป็นทางสังคม

การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ผู้ศึกษายังพบอีกว่าวรรณกรรมเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” นี้ มีส่วนในการช่วยสร้างวัฒนธรรมทางด้านความประพฤติให้กับคนในสังคมไทย เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่ได้มาจากการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ แต่เป็นการถ่ายทอดทางสังคม การที่ประชากรของสังคมต่าง ๆ มีพฤติกรรมอย่างเดียวกันหรือแตกต่างกันไปนั้น เพราะมีการเรียนรู้ต่างกันไปตามวัฒนธรรมของตน การกระทำความดีทำให้วัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ แตกต่างกันไป เมื่อพิจารณาเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” อย่างละเอียด เห็นได้ชัดว่า มีภาพสะท้อนของสังคมไทยในสมัยที่เกิดวรรณกรรมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะภาพสะท้อนด้านจริตที่เกี่ยวกับความประพฤติในด้านต่าง ๆ ของสังคมไทย และยังมีหลายส่วนที่สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ เช่น บทบาทหน้าที่ของบุรุษและสตรี บทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมในสังคมและครอบครัว ตลอดจนข้อห้ามและแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดมงคลแก่ชีวิต เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า คำสอนต่าง ๆ ในวรรณกรรมเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับนั้น เป็นคำสอนที่อิงกับความเชื่อพื้นบ้าน ที่มีบทบาทต่อสังคมไทยในแง่ของการเป็นหลักปฏิบัติให้แก่คนในสังคม ทั้งในแง่ของการถ่ายทอดความเชื่อ ที่เป็นหลักปฏิบัติทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การวางตัว การพูด การคิดในสิ่งที่ เป็นมงคล การคบมิตร และในแง่ของการถ่ายทอดความเชื่อ ที่เป็นหลักปฏิบัติให้แก่ผู้ครองเรือนทั้งหญิงชาย ว่ามีหน้าที่ต่อกันอย่างไร จึงจะถูกต้องและเหมาะสมใน

สังคมไทยสมัยนั้น กล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับ มีความสำคัญในแง่ของการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความเชื่อของสังคมไทยจากยุคสมัยหนึ่งไปสู่ยุคสมัยหนึ่ง อย่างมีแบบแผนโดยความเชื่อต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมนี้ เป็นความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งกับสังคมไทย และเป็นความเชื่อที่กำหนดการถือปฏิบัติตนในรูปแบบต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

### สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเจ้าสู่นิพพาน” สอดคล้องกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในบทที่ 1 ทั้ง 4 ประการ คือ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในคำสอนต่าง ๆ จากวรรณกรรมกลอนสวดประเภทสอนคติธรรมโดยตรง เรื่องพระเจ้าเจ้าสู่นิพพาน ทั้ง 2 ฉบับที่นำมาใช้เป็นกรณีศึกษาอย่างละเอียด และทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดกับความเชื่อในสังคมไทย ซึ่งมีทั้งในส่วนที่ยังคงสืบทอดอยู่และมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและคำสอน ให้สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ปริวรรตต้นฉบับวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเจ้าสู่นิพพาน ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งถูกเก็บรักษาไว้ที่ห้องเอกสารโบราณ หอสมุดแห่งชาติ นำมาเผยแพร่เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

ในท้ายที่สุด ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้สนใจศึกษาทางด้านวรรณกรรม ความเชื่อ และสังคมไทย นำไปใช้หรืออ้างอิงเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในลักษณะอื่น ๆ ในอนาคต